

2x2 a házasságban

Elmondotta: *Marton Sándorné*

Elmúltak a nagynapok!

El a menyasszonyság rózsaszínben ködlő, visszahozhatatlan szép ideje. — A vőlegény figyelmességei, — a sok ajándék — virág, éjjelizene ..., a folyton hízelgő szép mondások.

Lezajlott az esküvő; a nász-nép ünneplő becézgetése, az orgonazúgás, a pap felemelő beszéde, a kíváncsiak tömege, — a barátnők irigy pillantásai. — Elmúlt minden, ami rendkívüli volt, ami a mindennapiságból kiemelt.

A fiatal pár magára maradt kis otthonában, — az álom lovagból férj lett; jönnek a hétköznapok. De nem kell megijedni, — nem a szürke, a sivár hétköznapok — hanem a munka által megszentelt, a boldog, a vidám, a biztos jövőt megalapozó munkanapok. Az újonnan alakuló kis háztartás megindítása.

Milyen fontos a kezdet, a kiindulási pont, hogy az olyan legyen, hogy azt semminemű változások meg ne ingathassák. Bimbós tavasznak, zivataros nyárnak, zúzmarás télnek ne engedjen szilárdságából.

Ezt a biztos alapot nem a pénz adja, nem a tudomány; hanem egy megmásíthatatlan törvény — a melyiket figyelmen kívül hagyni, kijátszani, elfeledni nem lehet; amelyik így szól: $2 \times 2 = 4$.

Ijedten rebbennek meg most a lányszívek. Hogyan? Hát a várva-várt beteljesedés: a házasság matematika és nem tündérmese!

Igen. — Ha azt akarjuk, hogy a házásélet, ha nem is tündérmese — hiszen a mese nem komoly dolog, — de a mosolyországa legyen, akkor számolni kell tudni és folyton ügyelni, hogy jól számoljunk.

Nem is olyan rideg világ a számok birodalma. Hiszen a költészet, a népdal is szárnyára veszi mikor azt mondja:

*Kétszer hat az tizenkettő,
Kétszer három hat.
Aki engem megölelhet,
Meg is csókolhat!*

*Hej, aki ezt megtehetné,
Olyan messze van;
A számtanban nincs oly nagy szám,
Olyan messze van!*

És a humor, a diák humor, így felel erre a kérdésre mennyi 2×2 ? — ha téged is hozzá adunk, akkor 40.

A legromantikussabb helyen a kislányok emlékkönyvében is ezt olvassuk: $2 \times 2 = 4$ — nagyon boldog légy!

Ez a naivnak látszó versike az a fix pont, amelyikkel élve-állva, kezünkben van az adat: $2 \times 2 = 4$, mondja a matematikus s ezen az egyszerű kapun, úgy lép be a számítások legbonyolultabb birodalmába, mint úr és gazda.

$2 \times 2 = 4$. Hitvány, kicsi számok — primitívnek látszó számítás, de az egész számadás hibás lesz, ha ennek az egyszerű számocskának jogait nem ismerjük vagy tiszteletben nem tartjuk.

De mielőtt ezt az alaptörvényt az ő számtalan paragrafusával, méltó komolyan — mintahogy a számok ezt megkívánják — tárgyalnánk, lássuk csak, hogy más feleségképző akadémián, hogyan vélekednek a nő szerepéről a házasságban.

Nem régen egy újságban a következő erre vonatkozó közleményt olvastam.

Óceántúli hírek jelentik, hogy Amerika egyik városában, feleségképző akadémia nyílt meg a férjhezmenendő lányok számára. Azok a tanítványok, akik a tanfolyamot sikeresen elvégzik, az előírt vizsgát leteszik, oklevelet kapnak és férjhezmenésük után az „okleveles feleség” címet használhatják.

Ez a házasságképző akadémia különben közzétette részletes programját is; és ebből kitűnik, hogy a tanítványokat nem annyira ideális, mint inkább reális elvek alapján nevelik. Szerelem — érzelmek — ezek ósdi bagatell dolgok; — a fő dolog a pénz!

Íme néhány intelem, amelyeket az okleveles feleségeknek jól a szívökbe kell vésniök:

— A férfi, aki jól eltart tégedet, sokkal többet ér, mint az a fiatalember, aki jól tud táncolni.

— Ne menj feleségül valakihez, csak azért, mert szereted.

— A szerelem elhervad, a pénz és a kamat mindig friss marad.

— Az asszonynak támaszra, biztonságra van szüksége, ezt nem a kiforratlan ifjúság, — hanem a megállapodott jó kereső férj adja.

És így tovább ...

Hogy ezeket az elveket magukévá tevő okleveles feleségek csakugyan boldogítóbb és tökéletesebb élettársak lesznek-e, mint azok a lányok, akik oklevél nélkül, a szívükre hallgatva határozzák el magukat a házasságra, azt majd idővel az amerikai férfiek fogják megmondani.

A rendezők szerint, azért van szükség a feleségképzésre, mert manapság a házastársak igen gyakran nem úgy viselkednek egymással szemben, hogy az tartós, boldog együttélést biztosítson.

A mai házasságok körül sajnos, elég sűrűn van baj, amit a válópörök elszomorító és évről-évre emelkedő száma is bizonyít.

De abban már nincs igazuk a véleményezőknek, ha úgy vélik a házasságot jobb és biztosabb alapokra helyezni, hogy csak a nőket tartják szükségesnek megnevelni.

Ezzel mintegy azt állítják, hogy a házasság felbomlásának elsősorban az asszonyok az okai. Ugylátszik nem tanulmányozták a válópörök statisztikáját; mert akkor rájöttek volna arra, hogy a nem sikerült házasságnak, ötven százalékban az asszonyok — de ötven százalékban a férfiek az okai. És ha a világ összes lányai elvégzik is a feleségképző akadémiát, kérdés, tartósabbak és boldogabbak lesznek-e a házasságok, ha az éremnek csak egyik oldala van fényesre csiszolva?

Vájjon milyen megértésre jutnak az okleveles tökéletes feleségek — az oklevél nélküli, tehát képesítetlen férjeikkel szemben?

Terem abból igazi boldogság és harmónia, ha az egyik fél a sikeres házasság érdekében főiskolát végez, a másik még az elemi iskolát sem járja ki?

Ha tehát meg akarjuk valósítani a házasság javító terveket, állítsuk fel sürgősen a férjképző akadémiát.

Eddig az újsághír.

Kedves hallgatóság! — nem írjuk alá az amerikai véleményeket; még pedig több okból nem.

Először is: jaj az olyan házasságnak, ahol az idealizmus, a szív, az érzelmek száműzve vannak! és csak minden a pénz, a kamat. Mert hiába van pénz akármennyi, ahol nem értenek a 2X2-höz — vagy nem tudják szigorúan érvényesíteni a beosztott számadást, ott a boldogság nem üt tanyát. És soha nem bizonyult még valónak, hogy a boldogság pénzen megszerezhető.

Az életben nagyon sokszor azzal rontjuk meg boldogságunkat, hogy a sors által nekünk juttatott jókat nem tudjuk megtartani — kisiklik kezeink közül, mert nem tudunk számolni, sem az anyagi, sem a lelki (értékekkel).

Ami pedig a férjek kiképzését illeti a házasesetre, egészen felesleges, ha a nő már ennek a képességnek a birtokában van. A jó házasságban egyforma lelki értéket visz mindakét fél. A férfi az étellel, a külvilággal harcol — a boldog hajlék boldog életét a nő biztosítja.

A házaseslet egymásnak való szolgálat, egymásért való kölcsönös áldozat, munka, megsegítés, sokszor lemondás. Ha valakiben nincsenek meg ezek a jellemvonások, attól nem várhatunk sokat — még ha a férj képző akadémiát végezné is; mert azt mondja a közmondás: ha vasvillával üzzük is ki a természetet, visszatér az! különösen, ha nincs, aki szelíden, önfeláldozóan irányítsa azt.

A jó háziasszony az önmaga odaszenteltetésében lesz igazán nagy. Hivatását enélkül nem is tudja igazán betölteni. Mert ez a munkakör, nagy körültekintést, lélekjelenléte, kötelességtudást, öntudatosságot — vezéri képességet — lelki sokoldalúságot kíván!

Ne ijedjenek meg kedves hallgatóim, hogy a felsorolt erények sokfélesége egyidejűleg talán teljesíthetetlen, vagy nagyon kimerítő lenne.

Van egy biztos iránytű, amelyik megbízhatóan, egyenletesen, pártatlanul vezet. Idők járása, korszellem változása, világnézeti összeütközése nem befolyásolja. Mindent tud, mindent megmér és tiszta képet ad. Ítélete fellebbezhetetlen!

Ez az ősbizonyosság ismét csak a 2X2, amelyik mindig 4! Tartsad mindig ezt a törvényt szemelőtt, s csak úgy tedd, amit akarsz. Ez a házaseslet titka!...

Így lesz a háziasszony a ház úrnője. Egy egész birodalom az övé; melynek jóléte és boldogsága, valamint békessége is, legnagyobb részben tőle — az ő 2x2-jétől függ.

Nem a munka neme vagy a munka ága ad becsületet annak, aki azt űzi, hanem a lélekkel s becsülettel végzett munka, ki azt a szeretetet, a kötelességtudás szent erejével töltötte be.

A közfelfogás ugyan az önmagával korlátlanul rendelkező nőt fölébe akarja helyezni a hitvesnek, az édesanyának. És a nő értékét sokszor elmúlándó szépségével, vagy érvényesülni tudásával számolja.

A hitves, az anyai hivatás hősei, csendben, névtelenül viselik a munka, a gond — nem egyszer — töviskoszorúját. Pedig a házi erények lelki érzékének mély tiszta forrása az, melyből az egyház, a nemzet ezer év óta táplálkozik.

A modern korszellem sem állítja épen bibliai megvilágításba a női munkát. Elismeri, hogy mindenkinek kell dolgozni, mert élni, enni kell; de lényegében nem ideálokért dolgozik, hanem az ellenértékért, melyet munkája alapján kap.

Azonban épen a háztartást vezető nők tudják legjobban, hogy a teljesített munka, hányszor múlja felül az érte járó ellenértéket; — de csak ha pénzzel mérjük.

Ha azonban a lelki ellenértéket alapozzuk a 2X2 biztonsággával, az egyensúly mindig szilárd lesz. A zárszámadás nem hibázhat.

Mit is kíván az élet a mai asszonytól — mikor egyik nap a közéletben mint csupa szellemi életet élő, lelki kincsekben gazdag asszony jelenik meg; másnap pedig már kint a konyhában, kamrában, a gazdasági udvarban, esetleg szőlő- vagy földbirtok kezelési gondokban! kell neki teljes szakértelemmel forgolódni, az anyagi világnak összes jelenségei között.

De a nő természetében rejlik, hogy munkája annál nagyobb, annál sokoldalúbb, mennél többet kíván tőle az élet. Mindenki az állandó fejlődés stádiumában van; és sokszor ismeretlenek még önmagunk előtt is az óriási lehetőségek, melyek énünkben rejtőznek. És amilyen irányban önmagát és képességeit műveli, olyan irányban fejlődik az ember! Az érték-többlet nem csak anyagi, de lelki értelemben is, a helyes számadás eredménye.

A feleség szerepe igen alkalmas arra, hogy belőle pénzügyi, pszichológiai, egészségfenntartói, háztartástechnikai képességeket váltson ki.

A mai életfelfogás — a gyorsaság, amellyel élűink és vágyainkat megvalósítani kívánjuk, mind lassú rombolói a házassági berendezésnek, vagy gátjai a meginduló új háztartásnak.

A meginduló fiatal háztartást sokan csak úgy tudják elképzelni, hogy az: puha fészek legyen, de — ércalapon. S ezt az fércalapot a hozomány adja!

Milyen tévedés!

Anyák nem adhatnak nagyobb hozományt — s a férfiek nem is tudják, micsoda megmérhetetlen értékű hozományt kapnak akkor, ha az anyák megtanították lányaikat az állandó rendszeres, — a legkisebb dologban is hűséges, türelmes, örvendező, és épen ezért az életet széppé, gazdaggá, megelégedetté, tartalmassá tevő — munkára!

Mert a munka: küldetés, isteni hivatás, kultúrateremtő érték, gyönyörűség.

Csodálatos ereje, varázsa van a munkának. Aki jókedvűen szívből tud dolgozni, azt a munka valóságos szerelmesévé teszi, annak élete széppé és harmonikussá válik.

A harmónia pedig az a tökéletesség, mely természetfölötti eredetű s az Isten kegyelméből táplálkozik.

És ennek a legkívánatosabb állapotnak, a harmonikus házaseletnek is — a 2X2 az alapja. Ennek a megmásíthatam, alku nem ismerő törvénynek a megtartása kicsinyben és nagyban. És az akarás technikáját, az erők koncentrálását mindig kis dolgokon kell kezdeni.

A mértékletesség, a takarékoság szempontjait igyekezzünk érvényesíteni a táplálkozásban, a ruházkozásban, a szórakozásban. A helytelen életmódot, a káros szenvedélyeket kellő tapintattal kell kiküszöbölni a házaseletből. Hangsúlyozzuk kellő tapintattal és jóssággal. Az áldozat törvénye uralkodjon mindig a családban!. El kell fogadni gondolkodás nélkül, amiben az élet megakadályoz; de a jót és az örömet is meg kell ragadni — sőt: előkészíteni, irányítani! De mindig a jövedelemhez mért arányban, hogy a számadási egyensúly meg ne billenjen.

S ez nemcsak a szerény jövedelmű háztartásoknál fontos; de sokkal inkább a nagyobb jövedelemnél, s még inkább a hozományadta jövedelem felhasználásánál. Mert a nagyobb lehetőségek a könnyebb költekezésre csábítanak. És a kiszabott határt épúgy át lehet lépni, ha nem jól számolunk, illetve ha a beosztott számadást nem tartjuk meg, a 100, mint az 1000 pengős jövedelemnél. A kis vagy a nagy háztartás egyaránt csödbe jut, ha tovább nyújtózkodik mint a takaró ér.

Egy előttem elhangzott előadáson azt hallottuk, hogy a házassághoz nem kell egyéb csak: szerelem és egy darab kenyér.

Való igaz.

De hogy egy hosszú házaseleten át, a szerelem megmaradjon és a kenyér elég legyen — ez már a háziasszony, névtelen, rejtett, de azért mindvégig csodálatos hősiességgel végzett munkája. Szomorú az, hogy a férfi is csak akkor tudja a háziasszonyi értékeket megbecsülni, mikor saját háztartásában — sokszor keserves tandíj árán — tanulja meg, hogy milyen átok egy család életében a számolni nem tudó asszony.

A jó háziasszony munkája mennyire hasonlít az egészség áldásához! Az emberek nem adnak érte naponta hálát az Istennek, mert természetesnek találják; de ha betegek lesznek, rögtön bekövetkezik az egészség megbecsülése, szaladnak a doktorhoz. S a kitűnő orvosok az egészséget teljesen helyre tudják állítani a legtöbbször.

De a beteg háztartásra ahol $2X2 = 3$ vagy 5 — ahol a következmény bizonyítja a hibás előfeltételt — van-e recept?

Van. — A jó háziasszonyoknál.

Mik hát a jó háziasszonyságnak a kellékei?

Legelőször: a hivatástudat; amelyikkel ne kicsinyelje le, a háztartás apró-cseprő, nem mutatós, látszatra észre sem vehető dolgait. Mert: „Isten nem csak a nagy alkotásokban áldások forrása, hanem a világ szerint kicsiny munkákban is.”

A hivatástudatnak legfőbb támasza az akarat. Ennek segítségével tudjuk megfékezni vágyainkat. Tudunk vigyázni a házi tűzhely melegére, hogy ki ne hűljön. Tudjuk megtartani az előre beosztott költségvetést. Mert ha hiba csúszik a számadásainkba és többet költünk a bevételnél — eleinte csak egy icipicivel, ez olyan mint a parányi szikra — amelyik egy darab ideig csak lappang, de aztán láng lesz, mely sokszor el sem oltható!

Az átlépett, a meg nem tartott számadás, pusztulásba dönti az egész háztartást s kihat a családi leletre, rombadöntheti az is. Míg viszont ha a beosztott kiadások mellett csak csekélységet is, megtakarítunk, nem csak anyagiakban gyarapodunk, de lelki javat is szerzünk. Az ember értékét pedig nem a világi, hanem a lelki tőkéje szabja meg.

A jó háziasszony nem is a nagy dolgokban takarékos. Mert a nagyobb kiadások szükségszerűsége rendszeresen nem kétes, hanem: a mindennapi apró-dolgokban. Ha naponta keveset is, de „a sok kicsi sokra megy” elvével.

Hogy példával is megvilágítsam — épen a napokban olvastam.

Egy fiatalember egy nagy színház igazgatójánál alkalmazást kért; bárminemű foglalkozást vállalt volna. A színingazgató elutasította, hogy nem tudja alkalmazni. Erre a fiatalember csak azt kérte, hogy engedje meg, hogy egy hónapig bejárhasson a színházba a színpadok közé. Minden este megjelent azután és nem tett egyebet, csak amelyik helyiség üresen maradt, ott leoltotta a gázt vagy a villanyt. Egy hónap leteltével megjelent az igazgatónál, kérve a fizetését.

Miért? Mit kíván Ön? kérdi az igazgató, meglepetve.

„Csak annak az összegnek a felét, ami különbséget mutat az e havi és az előző havi világitási számla.”

Megnézték, hát a különbség majdnem egy igazgatói fizetés volt!

A háztartást jó harmónia, megértés között, igen fontos helyet foglal el a táplálkozás, A jól vezetett, deficitmentes konyha, a változatos, jóízű étrend, az izlésesen, gonddal, sőt: szeretettel tálalt ételekkel a férjet megértő, derült jó hangulatban, nyugodt légkörrel lehet körül venni.

Hogy is szokták mondani? „Tartsd jól a bestiát s könnyen elbánsz vele.”

No, de ezt a viláért se értsük a mi szeretet alapegységén nyugvó házastársainkra.

A háztartás konyhai része az a terep, ahol legjobban kifejtheti a háziasszony vezéri képességeit. Ne féltsük a vezéri pálcát tőlük, ha ez a pálcá az összhangot, a jó harmóniát hozza ki, mint a karmestereké.

Az egyszeri hadvezér szerint a háborúhoz három dolog szükséges. A pénz, a pénz s a pénz! A háztartásban is a pénz a legfontosabb; de épen olyan fontosságúak: a beosztás, a jóakarát, az utánalátás, még ha személyzettel végeztetjük is a munkát, hogy pazarlásba ne menjen semmi. A legcsekélyebb dolog is megtalálja felhasználhatóságát.

Tudok egy nagyobb háztartási üzembről, ahol a mindennapi mosogatóvízről leszedik a zsírosedényekről belekerült zsírt, mielőtt kiöntenék; összegyűjtik s egy év alatt számos kiló szappant főznek belőle.

De már az olyan takarékoság kétesértékű, amilyennel egy magát kitűnőnek tartó háziasszony dicsekedett. Hogy — úgymond — ő nála semmi kárba nem vesz. Nagy tábla szappant főz ő évenként az odaégett rántásból. Képzeljük csak el, mennyi rántásnak kellett megégni! Micsoda rendetlen háztartás mehetett ottan. Az ilyen rekord rántáségetés gondatlanság, ügyetlenség. Ha itt felfordul a házi béke, ne csodálkozzunk, mert a könnyelmű, okatlan pazarlás megbántja a férj kenyérkereső munkáját.

A hivatástudatnak fontos parancsa még a kötelességtudás is. Itt a legnagyobb erőt az a gondolat adja: „Ahova az Úr állított, ott végezniem kell a munkát, mindig egyforma hűséggel, önfeláldozással, kitartással, még akkor is ha senki sem látja.” Igen, mert a lemondásból lelki gazdagság fakadhat, olyan érték, mely titka a boldogságnak.

Világszerte a boldogságot hajhásszák az emberek; pedig ez tulajdonképen csak önmagunkban található fel. Mindenemű boldogság az ember bensejéből fakad. Ha hiszünk ebben, akkor ezt a hitet át tudjuk ültetni a házastárs szívébe is. Hiszen a nő, az asszony, nemcsak feleség — a jót, rosszat megosztó fél — hanem hitestárs is, kell tehát, hogy társával együtt higgyenek egymásban és önmagukban.

Az élet küzdelmes megpróbáltatásokkal teljes. De a küzködés a csalódások nem arra valók, hogy elcsügghessenek, hanem hogy erőt adjanak. Csak az hódíthatja meg az életet, kinek hité olyan bizonyos, mint $2 \times 2 = 4$.

Azt mondja a költő, hogy az ember:

„Dolgozzék — imádkozzon — túrjon — várjon.

Mert változnak a csillagok felette!”

Itt lehet megemlíteni a boldog lemondás tudományát is. Ez még csak a nehéz! — de nyugodtan mondhatjuk, hogy csak látszatra.

Ha a szomszédasszonynak szebb ruhája van, a barátnő többet jár moziba, a sógorasszony fürdőhelyen tölti a nyarat — mindjárt kész az irigység, keserűség, sőt! megjelenik a kísértés.

Ez pedig olyan kísértet, amelyik elveszi a boldog szolgálat tüzelt és meghamisítja a 2X2-t. Legveszedelmesebb hatása az adósságcsinálás, meg a részletre vásárlás. Jaj, akit a házi tűzhelytől ilyen látszólagos fény — lidérc fény — csalogat. Ez is tűznek látszik, csillog, de a bomlás, a pusztulás hírnöke s ingoványba, útvesztőbe, az eladósodásba, az anyagi romlásba visz.

Ha csak egy esetben is engedünk a kísértésnek, csak kivételesen, épen csak egy szikrányit — és elhanyagoljuk a 2X2 szilárd biztonságát s hibát engedünk becsúszni a számításba — ez olyan szikra lesz, mely holnap már láng s el nem oltható!

Annyi féle láng, mely kezdetben csak szikra volt még, nyugtalanítja hol jó, hol rossz irányban az emberiséget. Rádiószikrák röpülnek át rajtunk, mint az emberi közösség üzenetei. Feltalálók fejében ártó-gázak támadásának tüze ég. Légben bűgő motorokba is berobban a szikra s viszi az emberi haladást előre.

A családi tűzhelyen pedig a vestaláng, a szent tűz ég; és ez a nőre van bízva ápolni, fenntartani, védeni a kísértések ellen. Talán ez a legnehezebb szolgálat a háziasszonyi hivatásban: *szabadon választani* jó és rossz között. Valójában annyi kísértés van, ahány erény. Mert hiszen a kísértés mindig valamely erény gyakorlásától — valamilyen erkölcsi törvény betöltésétől akar bennünket visszatartani.

A házi tűzhely boldogságát nem a külvilág, a nagy események adják. Inkább a sok apró öröm összegezése; a jóleső hangulatok sokszorosítása; az ünnepnap nyugalom, béke, kiélése. Tehát összeadni, sokszorozni, kivonni.

És igen fontos: derült lélekkel használni a számtani műveleteket, akár anyagi, akár lelki vonatkozásban. Mert meg van írva a bibliában: „Mord asszony alatt megindul a föld.”

Amerikában mindenféle táblák vannak elhelyezve e felírással: „Mindig mosolyogj!” Mennyire fontos ez a parancs az ott hon szempontjából is. A komor hangulat csökkenti a munkakedvet, sőt a munkabírást is. Nyomottá teszi a férj, a háznép hangulatát. S a rideg légkörben, ridegek lesznek a számok. Csüggedve érzik a megmásíthatatlant, hogy 2X2 — 4. Talán

lázadoznak is miatta; súlyos tehernek látszik ilyenkor ez a törvény.

Mi más, ha emelt fővel, mosolyogva haladunk ránk szabott pályánkon. Az életben minden olyanná módosul és formálódik, amilyen lelki világunk. Ha szépséget, derűt, vidámságot viszünk bele, úgy szépnek találjuk. Ha keserű állapotban közelítjük meg, rúttá lesz és csalódást vált ki.

Hogy otthonunk a derű háza legyen, hogy a munkában megfáradt férjet a nyugalom, a béke biztonsága vegye körül, ez az asszony hivatása. Fegyvere a 2X2; ha ezzel jól tud bánni, akkor a számadás felfordításával, túlkiadásokkal vagy fedezet nélküli költségekkel nem zaklatja a férjnek, a munka folytatására szánt pihenési idejét. Panasszal, keserűséggel nem nyugtalanítja.

Nem győzzük hangsúlyozni, kedves férjhezmenendő lányok, hogy a hitvesi boldogságot¹ nem világi javak, hanem gondolataink és tetteink váltják ki. Úgy szerezhethetjük ezt meg, — hogy példával is világosítsam — mint a méh a mietet. A méh ezt nem készen kapja. Erősen, meg kell érte dolgoznia. Minden egyes virágból csak igen csekélyke részét tudja megszerezni, de kitartással, akarattal, szorgalommal eléri célját. S lám a családi boldogság is olyam tűz, amelyik ma még szikra, hónap már láng, mely el nem oltható!

Dukai Takács Judit — az első magyar költőnők egyik híressége, aki előkelő gazdag családból származott s a keszthelyi helikoni ünnepek igen ünnepelt írónője volt, mégsem pénzzel, dicsőséggel méri élete sorsát, hanem a maga boldogságát így számolja:

*„Itt élek én csendben és megelégedetten...
Nagyravágyás mellem sohasem dagasztja.
Nem ér sem éj — sem nap, békétlenkedve
Panaszra számat semmi sem fakasztja
S kirendelt sorsomat békével tűröm.*

*Kis kertemnek híves árnyú fái alól
Gyönyörködve nézem, mint nőnek a plánták;
Százszor jobb ízűt eszem én azokból,
Mert tudom, hogy önön kezeim munkálták.*

*Oh mely édes akkor nyugalma lelkemnek,
Ha tisztából semmit el múlni nem hagyok,
Kellemes körébe kis házi népemnek
Érzem, hogy feleség s édesanya vagyok.”*

Kedves hallgatóság! Kedves lányok, kik a feleség s az anya, gyönyörű tisztségére hivatvák, hogy idézzem mostan emlékükből, azt a mély erkölcsi értékű hozzászólást, amely a feleségképző akadémiának egyik előbbi előadásán hangzott el. Még pedig egy házasulandó fiatalember ajkáról. Aki mint részük-ről megfontolandó dolgot említette, hogy riasztó ok a nősüléstől számukra az is, hogy a mai modern házasságból kiesik a gyermek. Már pedig — mint eléggé nem is dicsérhetően kifejezte — ő a boldog házaséletet csak gyermekáldással tudja elképzelni. De hát a mai nők vagy félnek a gyermekkel járó gondtól, munkatöbblettől vagy lekötöttségtől; vagy a jövedelem olyan kicsi, hogy csak két embert tud eltartani.

Mind a két szemponttal kívánok foglalkozni; megvilágosítani a részleteit. Mert hiszen a 2x2-vel ezeket is megoldhatjuk. A számolás mindennek az alapja.

A primitív, ősalapötben élő vad népek törvénye a gyermektelen asszonyt kizárja a közösségből. Úgy hívják őket, hogy az „örömtelen asszonyok”.

A közös össze jövedeleikben, szertartásaikon külön elkülönített hely van a számukra — a gyermekes anyákkal nem szabad összekeveredniök. Külső jelekkel, a test, a fej, ruházkodásnak nevezett cicomázásnál is meg vannak különböztetve könnyen látható jelekkel, mintegy megbélyegzik őket.

— Kegyetlen törvény, borzalmas elnevezés!

Pedig egészein valószínű, hogy a vadnépek asszonyai ezt egészen ártatlanul szenvedik.

Itt sem beszélünk azokról, kiknél ez végzetszerű sorsakarat, kik maguk is szenvednek miatta.

Örömtelen asszony! Ebben az elnevezésben minden benne van a mi a bűn büntetése. Az elröppenő fiatalság után következő, tartalom, cél nélküli: kietlen élet. Benne van a teljes elmúlás is; mert hiszen csak az utódjaiban él örökké az egyén. Hányszor mondjuk a kicsi gyermek láttára: csupa az anyja, az apja, vagy nagyanyja. Sokszor egy fejtartás, a szemek tekintete, vagy az orr vágása az ősök képeit formázza. Nem is szólva a tehetség, a természet, a tulaj doniságok fennmaradásáról, mely az utódokban folyton ismétlődik, megmarad, tovább él.

Oh milyen szörnyű megsemmisüléssel bünteti magát, aki önként lemond a gyermekáldásról.

Vét az isteni törvény ellen. Vétkezik egyháza, hazája szempontjából is.

Mint komor mementót halljuk a költőt szólni:

*Mögöttünk csendben
Sorakoznak a légiók.*

*Elvesztek ők, mielőtt éltek volna
Gyermekeink a meg, nem születtek!*

A gyermekáldástól való félelemnek ez az egyik — igen megszívlelendő oldala.

De nézzük most már a dolog másik részét is.

„A jövedelem olyan kicsi, hogy csak két embert tud eltartani” — hangzik a szomorú vád. Erre felelhetnénk, amelyek mindig a nép ősrégi tapasztalatain alapszik; s éppen ezért mindig igaz. „Ha az Isten báránykát ad, legelőt is ad hozzá.” Vagy: „Aki a mezők liliomát felruházza, az gondoskodik minden teremtményéről.”

De hát ehelyett az illuzórikus ruházkodás helyett inkább a 2x2-t vegyük elő, mint a legreálisabb alapot. Ezzel kimutathatjuk, hogy a legkisebb háztartási költségvetés is rugalmas; s azt a kiadási többletet mit a gyermek okoz, más tételeknél könnyen behozhatjuk. Fizetési pótlékok is vannak, fokozatosan emelkedő arányban a gyermek számával. De van számos egyéb altruista intézmlény, melyek megkönnyítik a gyermek felnevelését.

Csak persze a normális, a reális gyermektartást vegyük, ne pedig a ma divatosat. Amikor az egészen kis jövedelmű család is kis hercegeknek és hercegnőknek neveli gyermekét. A mai gyermek előtt nincs korlát¹; nincs törvény a családban, melynek engedelmeskedni tartoznának. Pedig azt mondja egy római bölcs — a gyermek, aki nem engedelmeskedik, parancsol az!

Hát még a számadást hogy borítja fel az ilyen nevelés?

A szülői hiúság költséget nem kímélve elégíti ki magát. Már az egészen apró gyermeknél a legdrágábbon kezdi, a fokozás nevelő hatását sem véve számításba.

Mennyezetig érő, túldíszített karácsonyfán alul nem adja.

Pedig milyen szépen oldja ezt meg Abbie, abban az örök szép regényben: „És lámpást adott kezembe az Úr.” Egy család boldogulása van ebben elbeszélve, az anya, a hitves által, ki a nyomorúság kietlen éveiben is megüli nagyszámú gyermekeivel karácsony ünnepét és díszít nekik karácsonyfát, rongyból, papírból — szeretetből!

Már a 4 hónapos gyermeknek, beszélő babát, nevető macskót vesznek (a morgós mackó már nem divatos, nem mulattatja úgy — a felnőtteket). Később persze mindig nagyobb arányú játék tud csak örömet okozni; s jönnek a biciklik, triciklik, a mechanika csodái: a villanyerővel hajtott gépek, — amelyek még a villanyszámlát is jól megnövelik; — s csodálatos, 10 éves korában már semminek sem örül az ilyen gyermek!

A rendes ételek sem ízlenek az így nevelt „kis aranyórának. Mert egész nap csokoládét, tortát, fűgét, bonbont s minden ingyencséget szopogat, amit a számtalan cukorka bolt kirakata felkínál neki.

„Óh azért a pár fillérért csak nem hallgatom a nyafogását, inkább megveszem” — védekezik a mama. Az étvágy persze el van rontva, kezdődik a válogatás. A konyhapénz a rendes, normális ételekre van beosztva, de a „kis angyalom” kedvéért minduntalan túlkiadásokat kell tenni, hogy egyen. Az öltöztetésnél is úgy kezdődik: hiszen olyan kevés kell még a ruhájához — miért ne lenne az selyem, bársony, csipke, prém. S ha aztán női a gyermek s több kell az anyagból, hogy lehetne akkor azt már lefokozni jól mosható flanel vagy kretonra?! Természetes, hogy a háztartási 2x2 ezt már nem bírhatja ki. Ha a mama rogyásig dolgozik is, a gyermekre semmi kötelesség nem hárul. Pedig már egészen kicsi korban rá lehetne szoktatni, hogy önmagát kiszolgálja, játékát, holmijait, ruháját rendben tartsa s amint női, aszerint teljesítsen hozzáillő házimunkát, s ezzel járuljon a család fenntartási közösségéhez. A mai világban — sajnos — a gyermek a felnőtteknek játéktárgya, díszdarabja, vagy ami még rosszabb: bálványa. Ha aztán az ilyen nem komoly nevelés túl kiadásokat okoz, és nem teljesíti a hozzá fűzött reményeket, kész a megállapítás, hogy a gyermek sokba kerül! És még egyet kell kedves hallgatóság kijelentennem; ezt a számtantudományban úgy hívják, hogy fordított arány. U. i. egy gyermek többbe kerül, mint a kettő vagy három, szóval mint a több gyermek. Mert a legnagyobb réme a gyermeknevelésnek az „egyke”. Az erkölcsi rész romboló erejét mellőzve most csak a 2x2-nél maradjunk. Az előbb vázolt helytelen, túl költséges nevelés, rendszerint az egykéknél fordul elő. Ott nem tudja a szülő — legtöbbször az anya — a helyes mértéket megtartani. Amikor szeretete túlbuzgó, elveszti ítélőképességét, mert egész összesűrített, felhalmozódott anyai érzelmei egy kártyára vannak feltéve — sa tudat alatt, ott az örökös rettegés az elvesztés, — a mindent elvesztés miatt — s hogy ezt a túlfűtöttséget levezesse, kiélje, nem számol a gyermek jól felfogott érdekével, a nevelés által nem állítja a 2x2=4 biztos alapjára.

A kisjövedelmű házastársak se féljenek a gyermekáldástól, csak számolni tudjanak; de ne csupán a konyhapénzzel, hanem az érzelmiakkal is, hogy ne essenek a túlkiadás bűnébe ott se.

Okosan takarékoskodni kell a gyermekszeretettel s mindig annyit és ott folyósítani azt, ahol a gyermek legjobban felfogott érdeke megkívánja. Így olyan biztosan építjük fel a gyer-

mek s a magunk boldog jövőjét, mint ahogy a 2x2 mindig 4.

Íme, ilyenformán — ezeket kell megszívlelni, megtanulni, megvalósítani a háztartási 2x2-ben.

Örülnék, ha bármily kicsiny tanulságot szolgáltathattam volna a feleségképző kedves lányainak, ha a számolás fontosságára felgyújtottam náluk az érdeklődés tüzét, amelyik ma még szikra, holnap majd láng s el nem oltható!!